MELANIA DUMA

RELAȚIONARE ȘI LINEARIZARE: *ÎN AFARĂ CĂ/ÎN AFARĂ DE/ÎN AFARA*

1. Introducere

Articolul de față își propune să discute statutul structurilor **în afară că/în afară de/în afara** utilizate pentru generarea circumstanțialelor cumulative/exceptive, precum și implicațiile pe care analiza acestor segmente le are asupra diverselor teorii actuale. În gramatica generativă de tip Minimalist, la care ne vom raporta, orice derivare porneşte de la nivelul Numeraţiei, trece prin domeniul Sintaxei Restrânse/ Narrow Syntax şi ajunge la nivelul Spell-Out, după care este trimisă spre interfaţa fonetică şi semantico-logică. În acest model (Chomsky 1995), nivelul Spell-Out, al cărui rol este de a liniariza structura şi de a insera informaţia lexical-morfologică în nodurile ale căror trăsături au fost verificate, este accesat o singură dată după ce întreaga structură a fost procesată la nivelul Sintaxei Restrânse/Narrow Syntax.

J. Uriagereka (1999) propune o modificare la modelul prezentat mai sus prin formularea Ipotezei Multiple Spell-Out, care se bazează pe faptul că structurile ale căror trăsături au fost deja verificate pot fi trimise spre nivelul Spell-Out imediat după verificare[1]. Nivelul va fi accesat de mai multe ori, multiplu, la diferite momente. Ideea a fost preluată şi elaborată suplimentar de S. D. Epstein şi T. D. Seely (2002), iar spiritul acesteia se regăseşte în varianta actuală a Minimalismului chomskyan (*Teoria Fazelor*; Chomsky 2000, 2001).

Procesul de Unificare/Merge a două structuri paralele (Duma 2011) pentru circumstanțialele de față presupune ca cele două componente să fie trimise separat spre nivelul Spell-Out. Distribuţia complementară a elementului final din cadrul locuţiunilor subordonatoare (*că, de, -a***)** sugerează, de asemenea, posibilitatea ca acestea să fie inserate „târziu”.

2. În afară că/în afară de/în afara

2.1. Exemple

În cadrul tipologiei circumstanţialelor restructurate, **în afară că/în afară de/în afara** reprezintă elementele de relație specifice circumstanțialului de excepție (1) sau cumul (2), în funcție de prezența sau absența negației în cadrul regentei.

(1) ***În afară de mine***, *nu* a mai venit nimeni.
(2) ***În afară de mine***, *0* au mai venit doi colegi.

[1] Pentru înțelegerea conceptelor de validare și/sau verificare de trăsături, vezi Chomsky 2001 și Pesetsky–Torrego 2004, 2006.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Ne vom referi doar la circumstanțialul de cumul in cele ce urmează, oferind setul de exemple supuse analizei (3)–(7):

(3) ***În afară de mine***, au mai venit doi colegi.
(4a) ***În afara mea***, au mai venit doi colegi.
(4b) ***În afara fetei***, au mai venit doi colegi.
(5) ***În afară că am venit eu***, au mai venit doi colegi.
(6) ***În afară de a veni eu***, au mai venit doi colegi.
(7) ***În afară de frumoasă***, e și deșteaptă.

Formal vorbind, există un paralelism între complementizatorul[2] *că*, prepoziția *de* şi „articolul" *-a*, opțiunea pentru unul sau altul dintre aceste elemente de relație depinzând de categoria morfologică a elementului pe care şi-l încorporează drept complement[3].

2.2. Problematică

Studiul își propune:

a. identificarea unui tipar derivativ comun pentru exemplele (3)–(7);

b. analiza statutului lui *–a.*

2.3. Că *vs* de *vs* -a

Identificarea unui proces derivativ comun, unitar, pentru tiparele (3)–(7) ia în considerare următoarele trei observaţii :

(8) paralelismul logic al structurilor (Azoulay-Vicente 1988, Berceanu 1971, Craşoveanu 1969);
(9) paralelismul sintactic al aceloraşi structuri (Pomian 2008);
(10) elipsa (Goodall 1987, Lobeck 1995, Kennedy 2002, Kayne 2005).

Observăm prezenţa simultană în limbă a două structuri identice formal *în afară de* [+ P] şi *în afară de* [+ C].

(3) În afară *de* mine, au mai venit doi colegi.
(5) În afară *de* a veni eu, au mai venit doi colegi.

O primă variantă de interpretare constă în existenţa a două intrări lexicale, separate, în Lexicon (înţeles ca un inventar al elementelor lexicale şi gramaticale dintr-o limbă). Conform acestei abordări, nu există o relaţie între cele două elemente subordonatoare, iar cele două intrări sau poziţii ocupate de acestea în Lexicon se diferenţiază prin seturi de trăsături distincte, setul T1 şi setul T2. A doua variantă de interpretare constă în asumarea prezenţei unei singure intrări în Lexicon pentru ambele elemente subordonatoare. Vom urma această a doua variantă (inspirată de Emonds 2001) care, însă, aduce cu sine o serie de implicaţii pentru interpretarea elementelor subordonatoare din limbă.

[2] R. Kayne (1999) propune noțiunea complementizator prepozițional pentru complementizatorii ce selectează verbe la mod nonfinit în virtutea omologiei formale cu prepoziția.

[3] Folosim aici accepțiunea generativă a termenului „complement".

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Pornind de la acest al doilea punct de vedere, ceea ce lucrarea va sugera este faptul că, iniţial, elementul subordonator este subspecificat paradigmatic[4] (pentru valorile sale posibile), dar că acesta actualizează unul din exponenţii săi (prepoziţie, complementizator prepoziţional, complementizator sau determinator), în funcţie de elementul atras în poziţie de complement.

În ceea ce priveşte structurile **în afară de/în afara/în afară că**, statutul compozit este evident: un GAdvb constant, *în afar(ă)*, şi un element subordonator: *de*, *-a, că*. Această decumulare arată faptul că:

(11) elementul ce funcţionează ca operator semantic şi care dă semnificaţia circumstanţială este GAdvb;
(12) elementul ce conferă caracterul subordonator este partea finală ce poate avea valoare de prepoziţie, determinator sau complementizator.

Indiferent de natura elementului subordonator Prep/Comp/Det, şi, ţinând cont de faptul că, în funcţie de natura complementului incorporat, este actualizat un element prepoziţional, determinator sau complementizator, derivarea ar trebui să integreze această alternanţă, astfel încât elementele subordonatoare înseşi să fie generate ca rezultat al derivării. În loc să se considere că elementul subordonator este generat cu forma sa fonetică, **în afară de, în afara** sau **în afară că**, propunem să se considere că aceste forme sunt derivate, produse în sintaxă. Acest tip de abordare este economic[5] din două motive:

(13) apelează la un inventar de trăsături comune, minimaliste, elementelor *în afară de/că/să/-a*, operând cu o intrare în cadrul Numeraţiei;
(14) reduce efortul computaţional.

Ceea ce motivează un astfel de demers este ideea că elementele subordonatoare sunt reunite în lexiconul funcţional de un arhielement al cărui rol este acela de a subordona. Deoarece computaţia lucrează cu interacţiunea dintre trăsături formale, nu dintre forme fonetice, se poate asuma ideea că sintaxa restrânsă operează doar asupra trăsăturilor formale din cadrul acestui arhielement în maniera propusă de Morfologia Distribuită (note). Ceea ce duce la individualizarea fiecărui element subordonator în parte este o trăsătură suplimentară, actualizată diferit pentru Prep/

[4] A. Cardinaletti şi M. Starke (1999) propun o analiză detaliată a tipurilor de pronume din limbi, propunând trei categorii structurale: pronume tari (*strong pronouns*), pronume slabe (*weak pronouns*) şi clitice (*clitics*). Cele trei tipuri de pronume sunt ordonate pe o scară a deficienţei structurale în pronume tari > pronume slabe > clitice, astfel încât trăsăturile şi proiecţiile sunt actualizate maximal de pronumele tari, urmând ca pronumele slabe şi cliticele să actualizeze cu una, respectiv două proiecţii în minus faţă de pronumele tari. Ceea ce diferenţiază tipurile de pronume este prezenţa sau absenţa, deci actualizarea sau nonactualizarea unei sau a două proiecţii structurale. Sugestia finală este aceea că procesul derivativ este unul de restrângere şi alegere a uneia din opţiunile unei paradigme prin reducerea trăsăturilor din cadrul proiecţiei maximale posibile. Un raţionament similar poate fi aplicat pentru elementele subordonatoare *în afară că/în afara*.

[5] Reamintim că unul din dezideratele abordării generative şi a programului Minimalist, în special, este acela de a identifica mecanismele care asigură eficienţa reală a sistemului computaţional.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Comp/Det. În funcţie de actualizarea uneia dintre aceste trăsături, complementul atras va fi de natură argumentală sau verbală. Sintaxa acţionează, astfel, asupra derivării nodurilor funcţionale.

Ideea, conform căreia analiza elementelor subordonatoare trebuie să conducă la identificarea unui set de trăsături comune tuturor elementelor subordonatoare, se regăseşte în Cardinaletti–Starke 1999 şi Roberts–Roussou (2003). I. Roberts şi A. Roussou (2003) analizează elementele funcţionale din limbi romanice şi germanice diacronic, ajungând la concluzia că în multe cazuri categoriile Prep/Det/Comp sunt înrudite etimologic. Această constatare îi duce la postularea ipotezei că aceste trei categorii sunt exponentele unei arhicategorii care subînscrie trăsăturile acestor categorii. În funcţie de trăsăturile sintactice selectate în cadrul Numeraţiei şi al procesului derivativ aferent sintaxei restrânse aceste trăsături vor fi lexicalizate precum Prep/Det/C.

Mai mult, un astfel de demers este consonant cu studiile unor cercetători precum E. van Gelderen (2009), care identifică, pentru limba engleză, cicluri evolutive de gramaticalizare, sau P. Hopper şi E. Traugott (2003), care studiază procesul de gramaticalizare diacronic. Elementul comun acestor studii este ideea că, diacronic, setul de trăsături caracteristic unui centru funcţional îşi modifică structura. Astfel, o prepoziţie specializată devine o prepoziţie *default*, adică o prepoziţie fără conţinut semantic, cu rol exclusiv subordonator sau cu proprietăţi cazuale nesaturate. Exemplul clasic, în acest sens, îl constituie prepoziţia DE (în limbile romanice) şi OF (în limbile germanice). Un alt exemplu îl constituie ciclul relativ în cadrul căruia elementul ce ocupă poziţia de specificator al unui centru funcţional cu specificaţii criteriale este perceput drept centru funcţional în sine. Exemplul clasic, în acest sens, îl constituie paradigma *wh-/that* din limba engleză (van Gelderen 2009).

Revenind la elementele subordonatoare româneşti citate anterior, în măsura în care aceste elemente subordonatoare pot fi interpretate prin prisma unei arhicategorii subiacente, procesul derivativ devine unul cu adevărat minimalist, utilizând un inventar clar stabilit de trăsături, un proces în care elementele funcţionale nu sunt generate ca entităţi monolitice, ci ca seturi de trăsături a căror combinaţie generează elemente subordonatoare manifestate distinct din punct de vedere lexical.

Atunci când una din valorile nodului relaţional, anume C/P/Det, este atribuită structurii, aceasta poate fi considerată finalizată, deci complet derivată. Care este mecanismul care permite selectarea uneia dintre cele trei valori în detrimentul celeilalte?

(15) Elipsa şi momentul la care se realizează elipsa elementului comun;
(16) Atragerea domeniului ce conţine variabila de tip contrast sau a variabilei în sine, deci simplu spus opţiunea de a deplasa sau de a nu deplasa variabila (*i.e.* omologul).

2.4. Elipsa

Elipsa poate fi definită drept procedeul de economie lingvistică prin care se suprimă prezenţa formală, explicită, a unui termen identic cu alt termen prezent în acelaşi co-text. Elipsa este licenţiată de paralelism şi de accentuare (Merchant

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

2001). Această idee este cel mai bine subliniată de J. Merchant (2001, p. 6) care afirmă că există sintaxă în zonele non-manifeste (*There is syntax in the silence*).

În plus, elipsa unui segment α este posibilă dacă şi numai dacă α reprezintă o presupoziţie sau este poziţionat în interiorul unui constituent care funcţionează ca presupoziţie (*given-ness*), deci non-marcat [+ Focus]. Dacă raportăm aceste informaţii la problematica circumstanţialelor studiate, vom constata că circumstanţialul are trăsătura [+ presupoziţie], deci că acesta exprimă informaţie veche. Ipoteza unei elipse care acţionează asupra unui nivel propoziţional iniţial pe care îl reduce la un GComp[– finit] sau GPrep devine astfel viabilă.

Raportul de identitate corespunde mecanismelor de licenţiere/validare (ceea ce permite realizarea sau prezenţa elipsei în cadrul unui enunţ) şi identificare a structurii elidate permiţând recuperarea informaţiei semantice elidate. Lucrările de specialitate variază în ceea ce priveşte sensul raportului de identitate.

Pe de o parte, identitatea este considerată un fapt semantic, licenţiat la nivelul FL. Pe de altă parte, identitatea este considerată un raport sintactic de paralelism între două structuri care se află situate la aceeaşi adâncime structurală. Acest punct de vedere din urmă are în centru noţiunea de izomorfism. Alte păreri leagă ideea de identitate, sintactică sau semantică, cu nivelul prozodic, astfel încât elipsa este motivată de prezenţa unuia dintre termenii identici într-o poziţie de contrast faţă de celălalt termen, poziţie de topic sau focus (Wilder 1995, Kennedy 2002, Lechner 2004, Winkler 2005).

În modelele derivative mai noi[6] (Aelbrecht 2008) care utilizează teoria Fazelor, elipsa nu mai este considerată un fenomen cu aplicabilitate exclusivă la nivelul interfeţelor, ci un fenomen ce acţionează atât la nivelul Sintaxei Restrânse, cât şi la nivel de interfaţă.

Prin urmare, abordările anterioare, conform cărora elipsa este fenomen FL sau FF, devin complementare, nu contradictorii. Ceea ce lucrarea de faţă îşi propune este să exploreze ideea că, în funcţie de momentul (sintactic) în care se produce elipsa, circumstanţialele restructurate vor fi generate cu elemente subordonatoare diferite. Rolul elipsei în sintaxa circumstanţialelor restructurate devine acela de a marca diferite configuraţii pentru elementele subordonatoare. Astfel, elipsa nu mai este un fenomen de suprafaţă, ci o relaţie sintactică ce acţionează atât asupra seturilor de trăsături abstracte nelexicalizate, cât şi asupra structurilor constituite lexical sau linearizate.

Un element important ce trebuie clarificat este însă şi statutul lui *în afară*. Elementul adverbial comun, *în afar(ă)*, poate fi asociat unui operator semantic ce conţine o trăsătura criterială [Kon] (Molnar–Winkler 2010) care caută în domeniul său o variabilă marcată identic. Nodul Force/Forţă[7] este responsabil pentru stabilirea ti-

[6] L. Aelbrecht (2008) analizează fenomenul Modal Complement Ellipsis/Elipsa Complementului Modal, iar M. Baltin (2010) fenomenul pro-formelor verbale.

[7] GComp = Force/Forţă < Topic < Focus < Topic < Fin < Flex.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

pului enunţiativ (enunţ independent/enunţ subordonat), precum şi ca *locus* pentru verificarea informaţiilor de tip pragmatic. Nodul Topic găzduieşte informaţia deja prezentă sau cunoscută în contextul lingvistic sau situaţional, în timp ce nodul Focus găzduieşte informaţia de tip nou, având proprietăţi cuantificaţionale.

Astfel, dacă proiecţia Topic transmite ideea de preuspoziţie, Focus transmite nonpresupoziţia. R. Sornicola (1996, p. 334) atrage atenţia asupra faptului că nodurile Topic şi Focus nu trebuie disociate de contextul sau de domeniul în care apar. Astfel, poziţia Topic este asociată cu ideea pragmatică de tip „centrul atenţiei" (*centre of attention*), în timp ce Focus este asociat cu ideea pragmatică de „proeminenţă" (*prominence*), proeminenţă ce intră în tandem cu mijloacele suprasegmentale intonative.

Pentru V. Molnar şi S. Winkler (2010), [Kon] reuneşte proprietăţi atât ale Topicului, cât şi ale Focusului. Noţiunea Kontrast acoperă un mecanism mixt: un mecanism de scoatere în evidenţă, deci de atribuire a proeminenţei (trăsătură asociată canonic cu Focus) şi un mecanism creator de coerenţă (trăsătură asociată canonic cu Topic).

2.5. Liniarizare şi derivare

Pornind de la ideea lui R. Kayne (1994), conform căreia, pentru a lineariza o structură sintactică aceasta trebuie să aibă la bază principiul asimetric, vom considera că operatorul [Kon] este cel care induce raportul asimetric dintre structurile sau domeniile ce includ structuri aflate în raport contrastiv. Astfel, în două structuri paralele de tipul α1 + β1 şi α1 + β2, elementele aflate în raport contrastiv sunt β1 şi β2, iar elementul α1 este cel ce are teoretic posibilitatea să fie elidat. Contrastul dintre β1 şi β2 este unul sintactic în măsura în care β1 şi β2 se află la aceeaşi adâncime, reprezentaţional vorbind, dar şi semantic, în măsura în care β1 şi β2 sunt relaţionate sintactic de elemente ce au acelaşi sens. Operatorul va căuta, prin urmare, variabilele specificate cu trăsătura opţională [Kon].

Unificarea/Merge va atrage cu sine două posibilităţi:

(17) fie operatorul va atrage domeniul sintactic în care se găseşte variabila,
(18) fie operatorul va atrage doar variabila în sine.

Dacă operatorul va atrage domeniul în care se găseşte variabila, circumstanţialul rezultat va fi materializat drept GComp. Dacă operatorul va atrage doar variabila, circumstanţialul va fi materializat drept GPrep.

Pentru ca operatorul să atragă variabila, iar rezultatul să fie un Gprep, e nevoie ca:
a. variabila să se deplaseze spre periferia stângă a fazei,
b. elipsa să acţioneze asupra acestui complement al fazei rămas în urma deplasării, înainte de momentul Spell-Out.

(19)
a. $[\alpha 1 \ldots \beta 2_{Kon}]\ [\alpha 1 \ldots \beta 1]$,
b. inserează elementul [Kon] şi deplasează omologul/variabila în Spec, Kon,
c. $[_{Spec}\beta 2_i\ [OP_{Kon}\ [\beta 2_i \ldots [\alpha 1 \ldots t_{\beta 2}]]]]$.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Pentru ca operatorul să atragă domeniul variabilei, iar rezultatul să fie un GComp e nevoie ca:

a. variabila să nu se deplaseze spre periferia stângă a fazei,
b. elipsa să acţioneze doar după Spell-Out (dar limitat, ca fapt stilistic).

(20)
a. [α1…β2$_{Kon}$] [α1…β1],
b. inserează elementul [Kon] şi deplasează domeniul.

Trăsătura [Kon] completează arhitectura propusă de Rizzi (1997) pentru enunţ:

2.6. *-a*

Dacă nu privim lucrurile unitar prin conceptul de deplasare (înţeleasă ca validare), ci considerăm că pentru unele GDet structura de suprafaţă se obţine prin elipsă, iar în alte cazuri, prin deplasare, atunci nu putem explica de ce în mod uniform segmentul *în afara* atribuie Gen şi Caz.

În ceea ce priveşte *de*, respectiv *-a*, poziţia lor de centre funcţionale aflate în distribuţie complementară, rolul lor de a subordona şi capacitatea lor de a determina valoarea cazuală a GDet atras, ne determină să credem că studiul valorilor centrelor funcţionale necesită o analiză atentă. Statutul de prepoziţie a lui *de* nu necesită discuţii extinse, însă statutul lui *-a* rămâne problematic. Puţini sunt cei care acceptă că *–a* este Det în structuri precum *în afara*. Sigur, în spiritul paralelismului cu *în locul*, valoarea de Det a acestui *-a* devine plauzibilă, dar încă neconvingătoare pentru mulţi.

Cert este că în română nu vom spune niciodată **în afara meu*, aşa cum nu putem spune nici **în locul mea*. Acceptând ideea unui acord/concord formal (Neamţu 2007) între *în afara/în locul* şi *mea/meu*, trebuie să identificăm sursa acestuia. Elementul *-a/-ul* în calitate de Det (pe care îl considerăm indiscutabil aici doar pentru a surprinde o posibilă interpretare a structurii) are un dublu rol, pe de o parte, atribuirea specificităţii nominalului, iar, pe de altă parte, verificarea trăsăturilor sale [–interpretabile] în prezenţa unui nominal. Prin această ultimă verificare de trăsături, Det este capabil să transmită informaţii precum cele de gen şi număr. În română, Det transmite şi informaţie de tip caz. În mod normal, Det se ridică la N, acesta fiind un procedeu standard, productiv în română. Însă, în unele structuri cu distribuţie limitată, cum este cazul lui *în afara/în locul*, considerăm că Det face corp comun cu segmente precum *în afar-/în loc* care probabil au suferit o gramaticalizare. Cert este că, datorită caracterului nominal a lui *afar-/loc*, Det îşi găseşte un suport formal potrivit.

Cei care consideră că acest segment, *-a/-ul*, nu este Det (GALR 2005/2008), consideră că valoarea este una de particulă sau formant. Studiul particulelor (den Dikken 2007) a scos în evidenţă faptul că particulele sunt inerte formal, că nu intră în relaţii de concord şi că se apropie foarte mult de statutul unor instrumente gramaticale. Dacă luăm în considerare aceste aspecte, atunci *-a/-ul* sunt nişte formanţi neobişnuiţi din punct de vedere gramatical.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Întrucât forma Det *-a/-ul* acoperă trăsături precum masc/fem + sg, se observă că, în comparaţie cu paradigma completă a Det, aşa cum apare aceasta la substantive, *-a/-ul* sunt forme mai puţin specificate, cu paradigmă incompletă. De aici putem presupune o deficienţă structurală în paradigma lui Det românesc, astfel încât formele *-a/-ul* din cadrul *în afara/în locul* să reprezinte paliere inferioare ale tipologiei lui Det[8].

Clarificarea statutului segmentelor *-a/-ul* ca exponenţi deficienţi/defectivi ai unei arhicategorii Det ar putea fi susţinută şi de studiul lui Grosu 1994 care decumulează pronumele personale şi paradigma *al/a/ai/ale*, remarcând compoziţionalitatea lor, anume o rădăcină + Det.

O altă problemă legată de Deplasare este statutul trăsăturii Caz şi a modului în care aceasta este verificată, precum şi principiul Relativized Minimality/Minimalitate Relativizată (Rizzi 1997).

În ceea ce priveşte cazul, acesta trebuie atribuit cu una din valorile sale posibile unui GDet. Categoria cazului face un GDet vizibil. Cazul este o trăsătură [–interpretabilă] la nivelul nominalului, fiind atribuită într-o configuraţie locală Spec-Centru sau Centru-Complement. Mai mult, cazul este atribuit de cel mai apropiat element capabil să îl atribuie. Aceste constatări au îndemnat-o pe G. Giusti (2005) să considere că un GDet are o proiecţie superioară GK (unde K = caz).

Cert e faptul că această categorie, cea a cazului, trebuie validată de îndată ce aceasta intră într-o configuraţie locală cu un element ce are potenţialul de a atribui caz. O structură precum *în afară de mine = în afară + de + mine* presupune un stadiu propoziţional pentru a se asigura paralelismul structural şi atribuirea rolului theta. Dacă refacem această structură, observăm că în cadrul acestei etape, elementul omolog se află într-o configuraţie locală cu un element regent ce îi poate atribui caz:

(21)
a. Prep (cu) … Acc
b. v …Acc
c. T …Nom

Cu toate acestea, elementul care decide cazul omologului în structuri precum *în afară de mine/în afara mea/în afara problemei* este elementul final al „locuţiunii”. De aici rezultă observaţia că, pentru ca acest al doilea element ce atribuie caz să poată să se manifeste, primul element ce ar putea să atribuie caz trebuie blocat. Însă această afirmaţie este problematică, întrucât este contrară principiului Minimalităţii Relativizate (22).

(22) Minimalitate Relativizată – Rizzi 1997, p. 7
X guvernează pe Y dacă nu există un Y, astfel încât
(i) Z să fie un potenţial element-guvernant pentru Y
(ii) Z îl c-comandă pe Y.

[8] Într-o lucrare viitoare, ne vom ocupa de problematica deficienţei structurale pentru Det românesc, arătând că, în momentul în care paradigma totală a lui Det nu apare sistematic, apropierea lui Det de statutul Prep este iminentă.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Pentru circumstanţialul studiat, acest principiu prezice că omologii ar trebui să primească caz în faza unde sunt Unificaţi/Merged *in situ*, iar acest lucru este contrar realităţii.

O predicţie similară este realizată şi de teoria Fazelor (Chomsky 2001). Dacă circumstanţialele cumulative au toate la origine o structură propoziţională, atunci trebuie să acceptăm că, de îndată ce faza inferioară Gv este finalizată, aceasta va fi trimisă spre Spell-Out, după Deplasarea în prealabil a elementelor relevante pentru faza următoare. Practic, ar fi nevoie ca, pentru circumstanţialele cumulative, omologul/variabila să se deplaseze spre periferia fazei înainte să îi fie atribuit cazul matricial.

Două elemente ne îndeamnă să considerăm că această propunere este validă. În primul rând, se observă diferenţa dintre

(3) În afară de mine, au mai venit trei.
(6) În afară de a veni eu, au mai venit trei.

Admiţând echivalenţa segmentelor [*în afară de mine*], respectiv [*în afară de a veni eu*], se observă că pronumele personal Pers1 are cazul Ac în (3) şi cazul Nom în (6). Pentru că segmentul *de* (3) este singurul care motivează apariţia cazului Ac „mine", acest fapt înseamnă că pronumele a trebuit să se deplaseze din poziţia iniţială postverbală. Non-deplasarea acestui pronume cu rol de variabilă induce structura (6).

În al doilea rând, studii recente (Brattico 2008) aduc în discuţie cazul limbii finlandeze, unde, în ciuda unui element local ce poate atribui Nom, inserarea unui Neg sau a unei trăsături focale determină nu apariţia Nom, ci a partitivului. Aceste studii, deşi nu se ocupă de problematica în cauză, scot în evidenţă faptul că atribuirea cazului la distanţă este posibilă. De altfel, tot P. Brattico (Newcastle workshop 2011) sugerează că verificarea cazului la distanţă eludează principiile care stau la baza conceptului de fază. Practic, faza trebuie să fie concepută suficient de flexibil pentru a permite atribuirea cazului de un element aflat la distanţă.

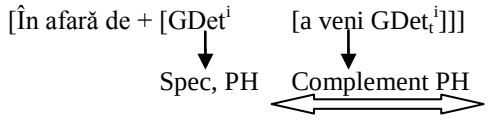
Revenind la elipsă şi la teoria fazelor, în momentul în care o fază inferioară de tip Gv se scindează în elementele relevante pentru faza GComp (elemente ce ocupă Spec, PH sau PH^0) şi elementele nerelevante pentru aceasta (elemente ce ocupă poziţia de Complement al PH), Complementul fazei este trimis spre Spell-Out pentru Pronunţie/Linearizare. În condiţiile unei identităţi cu un alt termen identic semantic şi izomorfic anterior, Complementul PH poate fi elidat sau nepronunţat. Astfel, dacă domeniul variabilei este atras de operatorul cumulativ, atunci variabila nu se deplasează, deci verificarea cazului unui GDet se desfăşoară în mod normal, iar elipsa nu are loc şi nu are voie să aibă loc (23 a, b *vs* 23 c, d)

(23)
a. În afară că vin eu, …
b. În afară de a veni eu, …
c. *În afară că [vin_e] eu, …
d. *În afară de [a $veni_e$] eu, …

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Dacă variabila este atrasă de operatorul cumulativ, atunci prin deplasarea în Specificatorul fazei din care face parte, variabila va lăsa în urma ei un Complement PH. După cum ne spune şi teoria, Complementul PH (adică al unei faze) este un obiect ce poate fi trimis în mod legitim spre nivelul Spell-Out. În baza identităţii acestui Complement PH cu unul faţă de care întreţine paralelism structural, nivelul Spell-Out este autorizat să nu îl Pronunţe.

(24)

(trimis spre Spell-Out pentru non-pronunţie)

Morfologia Distribuită (Halle–Marantz 1994; Embick–Noyer 2001, 2007) consideră că elementele morfologice lexicale şi cele funcţionale sunt inserate în etape computaţionale diferite. Dacă Radicalii/Roots, adică elementele lexicale, sunt inserate *ab initio* în Numeraţie şi sunt folosite de sintaxă ca atare, morfemele abstracte (cu rol funcţional) sunt subspecificate iniţial. Astfel, rolul fundamental al sintaxei este să le specifice, să le concretizeze, să le dea o valoare. Distribuţia *că/să/de /-a/-ul* a segmentului final din cadrul locuţiunilor cumulative arată că acestea sunt exponente ale unei categorii/arhicategorii iniţiale care primeşte valorile amintite mai sus, fapt ce confirmă Subset Principle (Embick–Noyer 2007).

4. Concluzii

Dacă operatorul va atrage domeniul în care se găseşte variabila, circumstanţialul rezultat va fi materializat drept GComp. Dacă operatorul va atrage doar variabila, circumstanţialul va fi materializat drept GPrep.

Pentru ca operatorul să atragă variabila, iar rezultatul să fie un GPrep e nevoie ca:

– variabila să se deplaseze spre periferia stângă a fazei;
– elipsa să acţioneze asupra acestui complement al fazei rămas în urma deplasării, înainte de momentul Spell-Out.

Pentru ca operatorul să atragă domeniul variabilei, iar rezultatul să fie un GComp e nevoie ca:

– variabila să nu se deplaseze spre periferia stângă a fazei;
– elipsa să acţioneze doar după Spell-Out (dar limitat, ca fapt stilistic).

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

Aelbrecht 2008 = L. Aelbrecht, *Dutch modal complement ellipsis*, în O. Bonami, P. Cabredo, *Empirical Issues*, in „Formal Syntax and Semantics", 2008, p. 7–34.

Azoulay-Vicente 1988 = A. Azoulay-Vicente, La syntaxe de *ne…que*., în „Lingvisticae Investigationes", 12, 1998, p. 205–233.

Baltin 2010 = M. Baltin, *The Nonreality of Doubly Filled Comps*, în „Linguistic Inquiry", XLI, 2010, p. 331–335.

Berceanu 1971 = Barbu B. Berceanu, *Sistemul gramatical al limbii române. Reconsiderare*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1971.

Brattico 2008 = P. Brattico, *Kayne's model of Case and Finnish nominal phrases*, în „Nordic Journal of Linguistics", XXXI, nr. 2, p. 135–160.

Cardinaletti–Starke 1999 = A. Cardinaletti, M. Starke, *The Typology of structural deficiency. A Case study of three classes of pronouns*, în H. van Riemsdijk (ed.), *Clitics in the Languages of Europe*, Mouton–de Gruyter, Berlin, p. 145–233.

Chomsky 1995 = N. Chomsky, *The Minimalist Program*, MIT Press, Cambridge Massachusetts, 1995.

Chomsky 2001 = N. Chomsky, *Derivation by phase*, în K. Hale (ed.), *A Life in Language*, MIT Press., Cambridge Massachusetts, 2001, p. 1–52.

Chomsky 2000 = N. Chomsky, *Minimalist Inquiries: The Framework*, în R. Martin, D. Michaels, J. Uriagereka (eds), *Step by Step*, MIT Press, Cambridge Mass., 2000, p. 89–155.

Craşoveanu 1969 = D. Craşoveanu, *Sînt circumstanţiale complementele opoziţional, cumulativ şi de excepţie, precum şi subordonatele corespunzătoare?*, în LR, XVIII, 1969, nr. 2, p. 147–155.

Dikken 2007 = M. den Dikken, *Phase Extension: Contours of a Theory of the Role of Head Movement in Phrasal Extraction*, în „Theoretical Linguistics", XXXIII, 2007, p. 1–41.

Duma 2011 = M. Duma, *Restructurarea circumstanţială în limba română contemporană* (teză de doctorat, ms.).

Embick–Noyer 2007 = D. Embick, R. Noyer, *Distributed Morphology and the Syntax-Morphology Interface*, în G. Ramchand, C. Reiss (eds), *The Oxford Handbook of Linguistic Interfaces*, Oxford University Press, Oxford, 2007, p. 289–324.

Embick–Noyer 2001 = D. Embick, R. Noyer, *Movement Operations after Syntax*, în „Linguistic Inquiry", IV, 2001, nr. 4, p. 555–595.

Emonds 2001 = J. Emonds, *Lexicon and Grammar. The English Syntacticon*, Mouton–de Gruyter, Berlin, 2001.

Epstein 2002 = S. D. Epstein, T. Daniel Seely, *Rule applications as Cycles in a Level-Free Syntax*, în S. D. Epstein, T. Daniel Seely (eds), *Derivation and Explanation in the Minimalist Program*, Blackwell, UK, 2002, p. 65–82.

GALR 2005, 2008 = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*, vol. II. *Enunţul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005; tiraj nou, revizuit, 2008.

Giusti 2005 = G. Giusti, *At the Left Periphery of the Romanian Noun Phrase*, în M. Coene, L. Tasmovski. *On Space and Time in Language*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2005, p. 22–114.

Goodall 1987 = G. Goodall, *Parallel Structures in Syntax: Coordination, Causatives and Restructuring*, Cambridge University Press, Cambridge, 1987.

Grosu 1994 = A. Grosu, *Three studies in Locality and Case*, Routledge, London, 1994.

Halle–Marantz 1994 = M. Halle, A. Marantz, Some key features of Distributed Morphology, în „MIT Working Papers in Linguistics", nr. 21, 1994, p. 275–288.

Harley–Noyer 1999 = H. Harley, R. Noyer, *'Distributed Morphology'*, în „Glot International", IV, 1999, nr. 4, p. 3–9.

Hooper–Traugott 2003 = P. Hopper, E. Traugott, *Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

Kayne 1994 = R. Kayne, *The Antisymmetry of Syntax*, MIT Press., Cambridge Massachussets, 1994.
Kayne 1999 = R. Kayne, Prepositional Complementizers as Attractors, în „Probus", XI, 1999, nr. 1, p. 39–73.
Kennedy 2002 = C. Kennedy, *Comparative Deletion and Optimality in Syntax*, în „Natural Language and Linguistic Theory", XX, 2002, p. 553–621.
Lechner 2004 = W. Lechner, *Ellipsis in Comparatives*, Walter de Gruyter, Berlin, 2004.
Lobeck 1995 = A. Lobeck, *Ellipsis. Functional Heads, Licensing and Identification*, Oxford University Press, New York–Oxford, 1995.
Merchant 2001 = J. Merchant, *The Syntaxof Silence. Sluicing, Islands and the Theory of Ellipsis*, Oxford University Press, New York–Oxford, 2001.
Molnar–Winkler 2010 = V. Molnar, S. Winkler, *Edges and gaps: Contrast at the interfaces*, în „Lingua", CXX, 2010, p. 1392–1415.
Neamţu 2007 = G. G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi ... distincţii*. Ediția a II-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2007.
Pesetsky–Torrego 2001 = D. Pesetsky, E. Torrego, *T-to-C Movement: Causes and Consequences*, în M. Kenstowicz (ed.), *Ken Hale: A Life in Language*, MIT Press, Cambridge Massachussets, 2001, p. 355-426.
Pesetsky–Torrego 2004 = D. Pesetsky, E. Torrego, Tense, Case, and the Nature of Syntactic Categories, în J. Guéron, J. Lecarme (eds), *The Syntax of Time*, MIT Press, Cambridge Massachussets, 2004, p. 495–537.
Pesetsky–Torrego 2006 = D. Pesetsky, E. Torrego, Probes, Goals, and the Nature of Syntactic Categories, în Y. Otsu (ed.), *Proceedings of the Seventh Tokyo Conference on Psycholinguistics*, Hituzi Syobo Publishing Company, Tokyo, 2006, p. 25–60.
Pomian 2008 = I. Pomian, *Construcţii complexe în sintaxa limbii române*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2008.
Rizzi 1997 = L. Rizzi, *The Fine Structure of the Left Periphery*, în „Haegeman", 1997, p. 281–337.
Roberts–Roussou 2003 = I. Roberts, A. Roussou, *Syntactic Change. A Minimalist Approach to Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.
Sornicola 1996 = R. Sornicola, *Topic, Focus and Word Order*, în K. Brown, K. Miller, *The Concise Encyclopedia of Syntactic Structures*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, p. 331–339.
Uriagereka 1999 = J. Uriagereka, *Multiple Spell-Out*, în S. Epstein, N. Hornstein (eds), *Working Minimalism*, MIT Press, Cambridge Massachussets, 1999, p. 251–282.
Gelderen 2009 = E. van Gelderen, *Renewal in the Left Periphery. Economy and the Complementiser Layer*, în „Transactions of the Philological Society", CVII, 2009, p. 131–195.
Wilder 1995 = N. Wilder, *Antecendent-containment and ellipsis*, în „FAS Papers in Linguistics", IV, 1995, p. 132-165.
Winkler 2005 = S. Winkler, *Ellipsis and Focus in Generative Grammar*, Mouton–de Gruyter, Berlin–New York, 2005.

GRAMMATICAL RELATIONS AND LINERIZATION: *ÎN AFARĂ CĂ/ÎN AFARĂ DE/ÎN AFARA*

(*Abstract*)

The paper focuses on the syntactic status of three Romanian linking devices, **în afară că/în afară de/în afara**, which are used in generating addition (**in addition to**) and exception adverbials (**except**), as well as on the implications that the analysis of these segments have on various current theories. For Minimalism, any derivation goes through a hierarchical process of compilation before being linearized at Spell-Out. Uriagereka's (1999) Multiple Spell-Out hypothesis, and Chomsky's (2000, 2001) Phase Theory reveal significant insight into the treatment of Romanian addition and exception

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)

adverbials. The paper argues in favour of parametrised derivations for Romanian adverbials, showing that the PPs and the non-finite CPs originate from a single source despite the heterogeneous syntactic output.

Cuvinte-cheie: *derivare, Minimalism, trăsături, contrast.*
Keywords: *derivation, Minimalism, phases, features, contrast.*

Cluj-Napoca, Piața Mihai Viteazul, 33/12
duma_melania@yahoo.com

BDD-V441 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 17:56:26 UTC)